

Försvarsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande och sättande i kraft av avtalet om ömsesidigt sekretesskydd för patentsökta försvarsrelaterade uppfinningar och Natos avtal om överföring av teknisk information för försvarsändamål samt förfarandena för genomförande av dessa avtal

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande och sättande i kraft av avtalet om ömsesidigt sekretesskydd för patentsökta försvarsrelaterade uppfinningar och Natos avtal om överföring av teknisk information för försvarsändamål samt förfarandena för genomförande av dessa avtal (RP 98/2023 rd): Ärendet har remitterats till försvarsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Katariina Kuhanen, försvarsministeriet
- jurist Ville Salmi, utrikesministeriet
- ledande sakkunnig Tanja Müller, arbets- och näringsministeriet
- ingenjöröverstelöjtnant Timo Minkkinen, Huvudstaben
- byråchef Hanna Aho, Patent- och registerstyrelsen
- generalsekreterare Tuija Karanko, Puolustus- ja Ilmailuteollisuus PIA ry.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Finska Patentombudsforeningen rf
- Finska Foreningen for industriellt rattskydd rf.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att riksdagen godkänner avtalet om ömsesidigt sekretesskydd för patentsökta försvarsrelaterade uppfinningar och Natos avtal om överföring av teknisk information för försvarsändamål samt förfaranden för genomförande av dessa avtal och att riksdagen antar lagar för att sätta i kraft de bestämmelser i avtalen och i förfarandena för genomförande som hör till området för lagstiftningen. Avtalen är en del av Natos rättsligt bindande avtalsram, som de nya medlemsstater som ansluter sig till nordatlantiska fördraget förutsätts förbinda sig till.

Betänkande FsUB 1/2024 rd

Avtalet om ömsesidigt sekretesskydd för patentsökta försvarsrelaterade uppfinningar trädde i kraft internationellt den 12 januari 1961. Genom avtalet skapas förutsättningar för att också i andra medlemsstater i Nato ansöka om patent för uppfinningar som med hänvisning till det nationella försvarets intresse har sekretessbelagts i ursprungslandet, genom att sekretess för patentsökta uppfinningar säkerställs när patent söks i enlighet med förfarandena enligt avtalet.

Natos avtal om överföring av teknisk information för försvarsändamål trädde i kraft internationellt den 7 februari 1971. I avtalet har man kommit överens om skyddet och hanteringen av äganderättsligt skyddad teknisk information vid överföring av sådan information mellan Natos medlemsstater och Natoorgan. I avtalet fastställs de förfaranden som ska följas vid överföring av sådan information.

Avtalen kompletteras av förfarandena för genomförande, i vilka det praktiska genomförandet av och detaljerna i avtalsförpliktelserna fastställs.

Avtalen träder för Finlands del i kraft trettio dagar efter den dag då Finland har deponerat sitt anslutningsinstrument hos Amerikas förenta staters regering.

I propositionen ingår förslag till lagar om sättande i kraft av de bestämmelser i avtalen och förfarandena för genomförande som hör till området för lagstiftningen. Lagarna innehåller även materiella bestämmelser. Lagarna avses träda i kraft samtidigt som avtalen träder i kraft för Finlands del, vid en tidpunkt som föreskrivs genom förordning av statsrådet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

(1) I propositionen föreslås det att riksdagen godkänner avtalet om ömsesidigt sekretesskydd för patentsökta försvarsrelaterade uppfinningar (nedan avtalet om uppfinningar) och Natos avtal om överföring av teknisk information för försvarsändamål (nedan avtalet om teknisk information) samt att riksdagen antar lagar för att sätta i kraft de bestämmelser i avtalen och förfarandena för genomförande som hör till området för lagstiftningen.

(2) Propositionen har ett direkt samband med Finlands medlemskap i Nato, eftersom Finland har förbundit sig att ansluta sig till de avtal som avses i propositionen inom tolv månader från medlemskapets början. Avtalen är alltså en del av Natos rättsligt bindande avtalsram, som de nya medlemsstater som ansluter sig till nordatlantiska fördraget förutsätts förbinda sig till.

Avtalet om uppfinningar

(3) Förfarandena för genomförande av avtalet om uppfinningar förutsätter att länderna har rättslig befogenhet att belägga sådana uppfinningar med sekretess vars röjande kan inverka menligt på landets nationella säkerhet. I Finland finns bestämmelser om detta i lagen om uppfinningar av betydelse för landets försvar (551/1967). Enligt den lagen kan en uppfinning som är av betydelse huvudsakligen för landets försvar och vars hemlighållande är av vikt för försvaret genom beslut

Betänkande FsUB 1/2024 rd

av statsrådet exproprieras för staten. Anslutningen till avtalet om uppfinningar gör det inte möjligt för företag eller privata aktörer i Finland att med stöd av avtalet ansöka om patent i andra Nato-länder. Det skulle förutsätta att det görs ändringar i den nationella lagstiftningen.

(4) Lagen om uppfinningar av betydelse för landets försvar (nedan lagen om försvarsuppfinningar) håller enligt uppgift på att revideras. Arbets- och näringsministeriet tillsatte i maj 2022 en arbetsgrupp som bereder en totalreform av patentlagstiftningen. Arbetsgruppen har bland annat till uppgift att bedöma behoven av ändringar i patentlagstiftningen och lagen om försvarsuppfinningar. Samtidigt granskas det om de materiella bestämmelserna i lagen om sättande i kraft av det nu föreslagna avtalet om uppfinningar (2—4 §) ska tas in i den nya patentlagen eller lagen om försvarsuppfinningar samt om den nationella lagstiftningen ska ändras så att finländska företag och privata aktörer i Finland kan äga uppfinningar som är av betydelse för försvaret och därmed ha möjlighet att i enlighet med avtalet om uppfinningar ansöka om patent också i andra medlemsstater i Nato.

(5) Mandattiden för den arbetsgrupp som bereder en totalreform av patentlagstiftningen löper ut i maj 2025. Utskottet anser att en totalreform är ytterst motiverad och välkomnar arbetsgruppens mål. Utskottet påpekar i detta sammanhang att den gällande lagen om försvarsuppfinningar ur företagens synvinkel knappast uppmuntrar till uppfinningar, eftersom uppfinningarna kan bli föremål för statlig expropriation redan innan deras affärsverksamhetspotential har kunnat mätas fullt ut.

Avtalet om teknisk information

(6) Syftet med avtalet om teknisk information är att trygga rättigheterna för dem som äger den tekniska informationen när informationen överförs för försvarsändamål. I avtalet har man kommit överens om skyddet och hanteringen av äganderättsligt skyddad teknisk information vid överföring av sådan information mellan Natos medlemsstater och Natoorgan, och i avtalet fastställs de förfaranden som ska följas vid överföring av sådan information. Artikel II i avtalet förpliktar mottagarna av äganderättsligt skyddad teknisk information att skydda sådan information, som utlämnats i förtroende. Informationen ska behandlas i enlighet med alla ställda villkor och det ska vidtas lämpliga åtgärder som är förenliga med villkoren för att förhindra att informationen överförs till någon annan aktör, publiceras eller används obehörigen eller behandlas på något annat sätt som sannolikt skulle orsaka ägaren skada.

Sammanfattning

(7) Enligt erhållen utredning förbättrar anslutningen till avtalen finländska företags möjligheter att delta i Natos projekt och program samt i internationellt samarbete mellan medlemsstaterna till stöd för Natos verksamhet. När informationsutbytet underlättas, främjar avtalen ekonomiskt samarbete, försvarsinriktad forskning samt utveckling och tillverkning av försvarsförnödenheter mellan medlemsstaterna.

(8) I propositionsmotiven (s. 16) lyfts det fram att godkännandet av de avtal och lagar som ingår i propositionen har vissa konsekvenser för myndigheternas verksamhet. Den viktigaste konsekvensen är informationssäkerhetskraven för den information och de patentansökningar som över-

Betänkande FsUB 1/2024 rd

förs med stöd av avtalen. För att informationssäkerheten ska överensstämma med avtalsförpliktelserna krävs det beredskap av Patent- och registerstyrelsen att behandla också information i högre säkerhetsklasser och därigenom sköta olika delområden inom säkerheten, såsom den administrativa säkerheten, personalsäkerheten och lokalernas fysiska säkerhet.

(9) Utskottet påpekar dessutom att utöver egentliga patentansökningar kan avtalen också öka behovet av att göra säkerhetsutredningar av personer och företag. Processen med säkerhetsutredningar är enligt uppgift redan nu för långsam ur företagets synvinkel. I värsta fall är man tvungen att vänta över ett halvt år på en utredning. Myndigheternas verksamhet och resurstilldelning bör ordnas så att man säkerställer att denna process förlöper så snabbt som möjligt.

(10) Vid sakkunnigutfrågningarna framgick det också att företagen inom försvarsindustrin av sekretessskäl ofta har svårt att bedöma vilket slag av kritisk teknik Försvarsmakten är intresserad av att utveckla. Utskottet påpekar dessutom att utöver produkter som är direkt avsedda för försvarsindustrin eller produkter med dubbla användningsområden kan också produkter som planerats enbart för den civila marknaden ha ett betydande mervärde för försvaret.

(11) Utskottet framhåller att det är ytterst viktigt att fördjupa samarbetet mellan företagsfältet och Försvarsmakten. Också samarbetet mellan Patent- och registerstyrelsen och Försvarsmakten behöver intensifieras av de orsaker som beskrivs ovan. Utskottet konstaterar att i synnerhet statsrådets principbeslut om tryggnad av det finska försvarets teknologiska och industriella bas utgör ett av de mest centrala styrdokumenterna och är en viktig informationskälla för industrin när det gäller att få en bild av vilket slag av tekniska innovationer Försvarsmakten är intresserad av.

(12) Sammantaget anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker propositionen utan ändringar.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Försvarsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner avtalen i proposition RP 98/2023 rd.

Riksdagen godkänner lagförslag 1 och 2 i proposition RP 98/2023 rd utan ändringar.

Betänkande FsUB 1/2024 rd

Helsingfors 15.2.2024

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Jukka Kopra saml
vice ordförande Mikko Savola cent
medlem Miko Bergbom saf
medlem Timo Heinonen saml
medlem Hanna Holopainen gröna
medlem Tomi Immonen saf
medlem Jani Kokko sd
medlem Merja Kyllönen vänst
medlem Jarno Linnell saml
medlem Juha Mäenpää saf
medlem Riitta Mäkinen sd
medlem Jari Ronkainen saf
medlem Hanna Räsänen cent
medlem Pekka Toveri saml
medlem Tuula Väättäinen sd
ersättare Sari Tanus kd.

Sekreterare var

utskottsråd Heikki Savola.